

Hemşirelik Eğitiminde Öğrencilerin Yaratıcı Düşünce Becerilerinin İncelenmesi (Gümüşhane İli Örneği)

Investigation of Creative Thinking Skills of Students in Nursing Education (Sample of Gümüşhane)

Elanur ULUDAĞ¹, Sevda UZUN²

ÖZ

Bu çalışma bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerini belirlemek için yapılmıştır. Yaratıcılık, gerçekte olmayan bir şeyi yaratmak değil var olan şeyi ortaya çıkarmaktır. Sorun çözmenin sadece insan zekası ile ilgili olmadığı yaratıcı zekayla da ilgili olduğu belirtilmektedir. Hemşirelik bir sorun çözme becerisidir. Hemşirelik süreci ise hemşirenin problem çözme ve yaratıcı düşünme becerilerini birleştirip etkili bir çözüm bulma yöntemidir. Bu sebeple hemşirelik eğitim müfredatında ezbere dayalı bir sistem değil de öğrencilerin yaratıcılık, sorun çözme becerilerini geliştirici bir sistem kullanılmalıdır. Tanımlayıcı tipte yapılan araştırma Nisan-Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Araştırmanın evrenini, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri (n=400) oluşturdu. Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,1'i kadın ve %59,2'si 21-24 yaş grubunda, %60'nda gelir gidere eşit olarak belirtilmiştir. Öğrencilerin %24,3'ü Karadeniz, %20,4'ü Akdeniz, bölgesinde yaşamaktadır. Ayrıca, bireysel yenilikçiliğin 5 kategorisi açısından ölçek sonuçları ele alındığında, çalışmamızda 46 puan altı alan 158 öğrencinin %62,4 oranıyla beşinci kategoride (gelenekçiler) yer aldığı belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük oranda gelenekçiler grubuna girdiği saptanmış olup bu sonuçlar doğrultusunda yaratıcılıkla ilgili eğitim programlarına gereksinim olduğu düşünülmektedir. Çalışmamızda öğrencilerin bireysel yenilikçilik düzeyleri incelendiğinde öğrencilerin yenilikçilik düzeyinin düşük olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar açısından bakıldığında hemşirelik müfredatında öğrencilerin problem çözme becerilerini artırıcı ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirici konulara yer verilmesi gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yaratıcılık, Hemşirelik, Problem Çözme Becerisi

ABSTRACT

This study was conducted to determine the creative thinking skills of the nursing students of a university. Creativity is not creating something that is not in reality, but revealing what exists. It is stated that problem solving is also related to creative intelligence, which is not only related to human intelligence. Nursing is a problem-solving skill. The nursing process is a method by which the nurse combines problem solving and creative thinking skills and finds an effective solution. For this reason, a system that improves the creativity and problem solving skills of students should be used instead of a memorization system in nursing education curriculum. A descriptive study was conducted between April-May 2017. The universe of the research was composed of students (n = 400) from the Faculty of Health Sciences, Nursing Department of Gümüşhane University. 67,1% of the students who participated in the survey stated that they are female and 59,2% are in the 21-24 age group, 60% are equal to the income and the most frequent is the 20.4% of the Mediterranean, 20.4% of the Blacksea. In addition, when the results of the scale were considered in terms of 5 categories of individual innovation, it was determined that 158 students who were under 46 points in our study were in the fifth category (traditionists) with 62.4. It has been determined that the students who participated in the study entered into the group of traditionists in a big way and this result suggests that the training programs related to creativity are needed. When we examined the individual innovation levels of students in our study, it was seen that the level of innovation of the students was low. From the point of view of these results, nursing curriculum should provide students with opportunities to improve problem-solving skills and develop creative thinking skills.

Keywords: Creativity, Nursing, Problem Solving Skills

*Bu çalışma 10-11 Haziran 2017 tarihinde İtalya'da 18th International Conference on Nursing 8. Midwifery (ICMN) 'de sözel bildiri olarak sunulmuştur.

¹Öğr.Gör. Hemşirelik Esasları Anabilim Dalı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, elanur@gumushane.edu.tr, ORCID:0000-0001-54485427

²Arş. Gör. Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü, sevdauzun50@gmail.com ORCID: 0000-0002-5954-717X,

İletişim / Corresponding Author: Elanur ULUDAĞ
e-posta/e-mail: elanur@gumushane.edu.tr

Geliş Tarihi / Received: 14.06.2018
Kabul Tarihi/Accepted: 31.08.2018

GİRİŞ

Günümüzde hem kişisel hem de mesleki olarak yaratıcılık olmazsa olmaz bir durum haline gelmiştir. Çünkü yaratıcılık, bireyin kendini gerçekleştirmiş olmasının yansımasıdır¹. Türk Dil Kurumu'nda yaratıcılık, "her bireyde var olduğu kabul edilen, bir şey yaratmaya iten farazi yakınlık" şeklinde tanımlanmıştır². Yaratıcılık üzerine yapılmış olan tanımlara bakıldığında yaratıcı düşünmeyi betimleyen, yenilikçi, keşfedici, meraklı ruhtur; bu ruh, alışlageldik düşüncelerden uzak ve gizemli, belirsiz olanı bulmaya çalışandır^{3,4}. Yaratıcılık birçok psikoloji kuramcısı tarafından incelenmiş ve açıklanmaya çalışılmıştır. Freud, içsel çatışmaların, egoya uygun bir şekilde cevap verildiğinde bireyin yaratıcılığını ortaya çıkardığını; bireyin egosuyla ve toplumun çıkarlarına yönelik çatışma durumlarında ise nevroza neden olduğunu belirtmiştir. Yani bireyi nevroza iten nedenlerle bireyi yaratıcılığa yönlendiren nedenlerin aynı noktadan doğduğunu ileri sürmüştür. May, Freud'un bu görüşünün aksine yaratıcılığın bir davranışın ürünü olmadığını, yaratma cesaretini sergileyen bireylerin kendi var oluşlarını oluşturabileceklerini belirtmiştir.^{1,5}

Gestaltçılar yaratıcı düşüncüyü, bir olayı, durumu yeni bir bütünleşik tablo içinde yeniden ortaya çıkarmak olarak belirtmişlerdir. Jung ise yaratıcılığı, bilinçaltında var olan düşüncelerin ortaya konduğu ve ile ilerletildiği bir zaman dilimi olarak belirtmiştir.⁶ Hümanistik yaklaşım, yaratıcılığın doğuştan gelen bir özellik olduğunu ve bu özelliklerin geliştirilmesiyle ilişkili olduğunu belirtmiştir.^{5,7}

İnsanlık tarihinin gelişmesinde önemli bir yere sahip olan yaratıcılık, aslında her bireyin yapısında olan, insan hayatının her döneminde kendini ortaya çıkarabilen bir beceri ve bilimsel araştırmalara ışık tutan süreçler bütünüdür.² Diğer bir deyişle, yaratıcılık manevi bir güç ya da pek az insanda bulunan bir yetenekten ziyade, pratikle gelişebilecek olan maharet ve davranış şeklidir.⁴ Yaratıcılıkta bireyin belli bir donanımına sahip olması gerekmektedir. Birey hangi alanla ilgili araştırmalar

yapacaksa, hangi alana yönelik yeni ürünler ortaya çıkarılacaksa öncelikle o konuyla ilgili bilgileri belirlemeli ve daha sonra bu bilgilere yönelik zihinsel muhakeme yapmalıdır.⁵ Yaratıcılık becerisine sahip olan kişi yoktur az ya da çok engellerle karşılaşmış bu nedenle de eğitim ihtiyacı olan kişiler vardır. Bundan dolayı yaratıcılığın öğrenilmesi ve geliştirilmesi zaman alır.^{4,9} Yaratıcılığın kişisel bir gelişim süreci olduğu ve yaratıcı düşüncüyü geliştirmek için çok farklı metodlar olduğu belirtilmiştir.¹⁰ Yaratıcılık düzeyi ile bireylerin sorun çözme becerileri doğru orantılıdır. Sorun çözme ve yaratıcılık arasındaki ilişkiye bakıldığında; sorun çözmek sadece zekayla ilgili bir durum olmayıp sorun çözmenin yaratıcılıkla ilişkili olduğu belirtilmektedir.¹¹ Yaratıcı kişilerin genellikle sorun çözümüne odaklı sorular sorabilen kişiler arasından çıktığı saptanmıştır. Soru sorma çocukluk yıllarında başlamasına rağmen bazı toplumlarda çocuklar soru sormaları için cesaretlendirilirken bazı toplumlarda baskılanmaktadır. Bunun sonucunda çocukların yaratıcı düşünce becerilerinin gelişmesinin önüne geçilmiş olmaktadır.¹² Hızla gelişen ve yenilenen teknoloji, sağlık alanına gün geçtikçe değişimler eklemektedir. Bundan dolayı hemşirelerin karşılaştıkları yeni sorunlar için yeni çözüm önerileri bulmaları ve bunları uygulamaya geçirmeleri gerekmektedir. Yaratıcılık ve onunla bağlantılı olarak yapılan deneysel araştırmalar, hemşireler için oldukça önemli bir hale gelmektedir. Hemşirelik bilim ve sanattan oluşan bir sağlık disiplini olduğu için hemşirelik mesleğinde yaratıcılık önemli ve iyi bir rehberdir. Sorunlara yaratıcı bir şekilde çözmeye çalışan hemşireler çalışma alanlarında en kaliteli bakımı sunabilecekleri şartları sağlamaya çalışırlar. Yaratıcı hemşireler, buldukları kurumda etkili bir güç oluştururlar ve hemşirelik mesleğinin gelişimine katkıda bulunurlar.¹ Hemşirelikte yaratıcılık, sağlık bakım kalitesini yükseltir. Yaratıcılığı geliştirmek adına hemşirelik müfredatında, öğrencilere yaratıcı

davranışlarını gösterebilmeleri için kendilerini daha iyi ifade edebilecekleri ortamlar sunulmalıdır. Hemşirelik öğrencilerinin yaratıcı düşüncelerinin desteklendiği, öğretim tekniklerinin de hemşirelikte yaratıcılığın gelişimine katkı sağlayacağı belirtilmektedir. Bundan dolayıdır ki hemşirelik müfredatı bu yönde düzenlenmeli ve geliştirilmelidir.⁷ Hemşirelik mesleği için de durum böyledir, bireysel farklılıklar ve bölümler göz önünde bulundurularak yaratıcılık desteklenmeli olaylar bütüncül olarak

değerlendirilmelidir.¹³ Yapılan literatür taramasında hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesine yönelik ülkemizde ve dünyada çok az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu konudaki eksikliği desteklemek ve hemşirelikte girişimcilik kavramının irdelenmesine katkı sağlaması amacıyla bu çalışma, hemşirelik öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bir üniversitenin hemşirelik bölümü öğrencilerinin yaratıcılık düzeylerini ve etkileyen faktörleri belirlemek amacıyla planlanan bu çalışma tanımlayıcı türde gerçekleştirilmiştir.

Evren-Örneklem

Çalışma evrenini 2017-2018 akademik yılında sağlık bilimleri fakültesi hemşirelik bölümüne kayıtlı 400 hemşirelik öğrencisi oluşturmuş ve örneklem seçimi yapılmamıştır. Çalışma sonunda 255 (%63) öğrenciye ulaşılmıştır. Ulaşılan bu sayının değişkenler açısından normal dağılım gösterdiği saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Verilerin toplanmasında bireysel yenilikçilik ölçeği ve araştırmacılar tarafından geliştirilen sosyo-demografik (yaş, cinsiyet, sınıf, gelir durumu ve yaşanılan bölge) özellikleri içeren tanıtıcı form kullanılmıştır. Bireysel Yenilikçilik Ölçeği (Individual Innovativeness Scale): Özgün formu "Individual Innovativeness Scales (II)" olan bu ölçek kişilerin genel olarak yenilikçilikte yaratıcılığını değerlendirmek için 1977 yılında H. Thomas Hurt, Katherine Joseph ve Chester. D. Cook tarafından oluşturulmuştur.¹⁴ Ölçeğin özgün formu toplam 20 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin

Türkçe geçerlilik ve güvenilirliğini Ayşegül Sarıoğlu (2014) yapmıştır.¹⁵ Türkçe 5'li Likert tipinde cevaplanan ifadeler, "Kesinlikle Katılmıyorum: 1, Katılmıyorum: 2, Kararsızım: 3, Katılıyorum: 4, Kesinlikle Katılıyorum: 5" puan verilerek değerlendirilmektedir. Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasında 4. maddenin ters yönde katkı sağladığı ve 14. maddenin katkısının az olduğu gerekçesiyle ölçekten çıkarılmış ve bireysel yenilikçilik ölçeği 18 madde üzerinden değerlendirilmiştir. Bu haliyle ölçeğin Cronbach Alfa değeri 0,82 olarak saptanmıştır. Ölçekteki ifadelerin 12'si olumlu yönde anlam içerirken (1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 18. ve 19. maddeler), 8'i olumsuz yönde anlam içermektedir (4, 6, 7, 10, 13, 15, 17. ve 20. maddeler). Bireysel yenilikçilik ölçek puanı, olumlu yöndeki ifadelerden elde edilen toplam puandan olumsuz yöndeki ifadelerden elde edilen toplam puanın çıkarılması ile oluşan puana 42 puan eklenmesi ile bulunmaktadır. Ölçekten en az 14, en fazla 94 puan alınabilmektedir. Ölçekten elde edilen puanlara göre kişiler yenilikçilikte yaratıcılık durumlarına göre sınıflara ayrılmaktadır. Buna göre elde edilen puan 80'in üstünde ise "Yenilikçi", 69- 80 arasında ise "Öncü", 57- 68 arasında ise "Sorgulayıcı", 46 -56 arasında ise "Kuşkucu", ve 46 puanın altında "Gelenekçi" şeklinde belirtilmektedir. Ek olarak ölçekten elde edilen puana göre,

kişilerin yenilikçilikte yaratıcılık seviyeleri ile ilgili de değerlendirme yapılabilmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılacağı Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığından araştırmanın yapılması için gerekli yazılı izin (25.04.2017) ve üniversite etik kurulundan etik onay (01.08.2018) alınmıştır. Araştırmaya başlamadan önce öğrencilere araştırma ve uygulama hakkında gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra öğrenciler tarafından sözel onam verilmiştir.

BULGULAR VE TARTIŞMA

Tablo 1'e baktığımızda çalışmaya katılan öğrencilerin %67,1'nin kadın, %32,9'unun da erkek olduğu görülmektedir. Araştırma kapsamında yer alan öğrencilerin %39,2'si 17-20 yaş grubu, %52,2'si 21-24 yaş grubu, %1,6'sı 25 yaş ve üstü grupta yer almaktadır. Öğrencilerin okudukları sınıflara göre dağılımına bakıldığında 1.sınıfta olan öğrencilerin oranı %27,1, 2. sınıfta olanların oranı %29,4, 3.sınıfta olanların oranı %27,1 ve 4.sınıfta olanların oranı %16,5'tir. Gelir durumu yönünden öğrencilerin %9,4'ünün gelirinin giderden fazla, %60,0'ünün geliri gidere eşit, %30,2'sinin geliri giderden az olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin %24,3'ünün Karadeniz Bölgesinden, %20,4'ünün Akdeniz Bölgesinden, %18,4'ünün Güneydoğu Anadolu Bölgesinden, %12,5'inin Doğu Anadolu Bölgesinden, %9,4'ünün İç Anadolu Bölgesinden, %3,1'inin Ege ve Marmara Bölgesinden olduğu saptanmıştır.

Öğrencilerin bireysel yenilikçilik ölçeği sorularına verdikleri cevapların standart sapma ve frekans analizi yapıldığında önemlilik düzeyine göre; "yeni bakış açıları ve yeni buluşlara şüphe ile bakarım" sorusuna %34,1 "kararsızım", "çevremdeki insanların kabul ettiğini görene kadar yeni fikirleri benimsemem" sorusuna %40 "katılmıyorum" ve %26,7 oranında

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin değerlendirilmesi bilgisayar ortamında SPSS 22.0 paket programı kullanılarak yapıldı. Önemlilik seviyesi $p < 0,05$ alındı. Verilerin değerlendirilmesinde öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri ile öğrencilerin bireysel yenilikçilik ölçeğine verdikleri cevapların ortalamaları standart sapma ile belirlendi, frekans, ANOVA ve t-testi analizleri yapıldı.

"kararsızım", "çevremdeki insanların arasında yeniliği kabul eden en son kişi olduğumu düşünürüm" sorusuna %35,7 "katılmıyorum" ve "çevremdeki insanların işine yaradığını görünceye kadar yenilikleri kabul etmede isteksiz davranırım" sorusuna %27,5 "kararsızım" ve "yeni fikirlere karşı şüpheci davranırım" sorusuna %27,8 "kararsızım" cevaplarının verildiği bulundu.

Tablo 1. Örneklemin Demografik Özellikleri

Özellik		N	%	
Yaş	17-20 yaş	100	39,2	
	21-24 yaş	151	52,2	
	25 yaş ve üstü	24	1,6	
Cinsiyet	Kadın	171	67,1	
	Erkek	84	32,9	
Sınıf	1.sınıf	69	27,1	
	2.sınıf	75	29,4	
	3.sınıf	69	27,1	
	4.sınıf	42	16,5	
Gelir Durumu	Gelir giderden fazla	24	9,4	
	Gelir gidere eşit	153	60,0	
	Gelir giderden az	77	30,2	
Yaşadığı Bölge	Doğu Anadolu Bölgesi	32	12,5	
	Güneydoğu Anadolu Bölgesi	47	18,4	
	Karadeniz Bölgesi	62	24,3	
	İç Anadolu Bölgesi	24	9,4	
	Marmara Bölgesi	8	3,1	
	Ege Bölgesi	8	3,1	
	Akdeniz Bölgesi	52	20,4	
	TOPLAM		255	100,0

Tablo 2. Öğrencilerin Gelir Durumlarına Göre Yaratıcılık Ortalama Puanlarına Yönelik ANOVA Analizi

		Kare. top.	df	Kare. ort.	f	p
Yaratıcılık Ölçeği	Grup Arası	0,285	2	0,142	0,9	0,3
	Grup İçi	38,67	251	0,154		
	Top	38,95	253			

Tablo 2 incelendiğinde, farklı gelir düzeylerine göre 255 kişilik lisans öğrencilerinin yaratıcılık puanlarına ilişkin yapılan ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonunda “gelir giderden fazla” işaretleyen öğrencilerin ortalaması ($X=2,3625$), “gelir gidere eşit” işaretleyen öğrencilerin ortalaması ($X=2,4775$) ve “gelir giderden az” işaretleyen öğrencilerin ortalaması ($X=2,4760$) olarak bulunmuştur. Bu ortalamalar arasındaki anlamlı bir fark saptanmıştır ($F_{(2-251)}=0,924$, $p>0,05$). Diğer bir ifade ile gelir durumunun yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Tablo 3. Öğrencilerin Yaşadığı Bölgeye Göre Yaratıcılık Ortalama Puanlarına Yönelik ANOVA Analizi

		Kare. Top.	f	Kare. Ort.	f	P
Yaratıcılık Ölçeği	Grup Arası	0,627		0,104	0,6	0,6
	Grup İçi	35,63	226	0,158		
	Top.	36,26	232			

Tablo 3 incelendiğinde, farklı bölgelerde yaşayan 232 (23 kişi nerede yaşadığını belirtmemiştir) öğrencinin yaratıcılık puanlarına ilişkin yapılan ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile

karşılaştırıldı. Test sonunda Doğu Anadolu Bölgesi’nde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,5156$), Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,5096$), Karadeniz Bölgesinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4839$), İç Anadolu Bölgesinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4396$), Marmara Bölgesinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,2625$), Ege Bölgesinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4125$) ve Akdeniz Bölgesinde yaşayan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4298$) olarak bulunmuştur. Bu ortalamalar arasındaki anlamlı bir fark bulunamamıştır ($F_{(6-226)}=0,663$, $p>0,05$). Diğer bir ifade ile yaşanan bölgenin yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Yaratıcılık Ortalama Puanlarına Yönelik ANOVA Analizi

		Kare. Top.	f	Kare. Ort.	f	P
Yaratıcılık Ölçeği	Grup Arası	0,353	2	0,176	1,9	0,3
	Grup İçi	39,35	252	0,156		
	Top.	39,70	254			

Tablo 4 incelendiğinde, farklı yaş gruplarındaki 254 kişilik lisans öğrencilerinin yaratıcılık puanlarına ilişkin yapılan ilişkisiz örneklem için tek yönlü varyans analizi ile karşılaştırılmış, test sonunda 17-20 yaş grubunda olan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4170$), 21-24 yaş grubunda olan öğrencilerin ortalaması ($X=2,4911$) ve 25 ve üzeri yaş grubunda olan öğrencilerin ortalaması ($X=2,5375$) olarak bulunmuştur. Bu ortalamalar arasındaki fark anlamlıdır ($F_{(2-252)}=1,129$, $p>0,05$). Diğer bir ifade ile yaşın yaratıcılık üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu saptanmıştır.

Yaratıcılık gerçekte olmayan bir şeyi oluşturmak, üretmek değil; mevcut olanı ortaya çıkarmak ve süreci destekleme eylemidir. Toplumda yenilikçi anlayışın gelişmesinde ve yerleşmesinde esas faktör olarak değerlendirilen yaratıcılığı etkileyen faktörlerin belirlenerek, yenilikçiliği teşvik edici tutum ve uygulamaların geliştirilmesi, sağlık hizmeti sunumu kalitesi açısından oldukça önemlidir.¹⁶ Bu sebeple hemşirelik bölümünde okuyan ve girişimciliğe eğilimli olan öğrenciler girişimcilik faaliyetlerine teşvik edilmez. Bu bağlamda farklı alanlarda bulunan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmalar incelendiğinde, okudukları bölüm fark etmeksizin girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.¹⁷⁻²³ Bu çalışmada Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin yaratıcı düşünme becerilerinin ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

Çalışmamızda yaş ile yaratıcılık arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çiftçi'nin (2002) çalışmasında yaş arttıkça yaratıcılığın olumlu yönde geliştiği, 40 yaş ve üstünde olan yöneticilerin yaratıcılık düzeylerinin en yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Yaptığımız çalışmada yaş ortalaması 17-25 yaş arasında dağılım gösterdiği için çalışma Çiftçi'nin çalışmasıyla bu anlamda paralellik göstermektedir.²⁴ Ortatepe'nin (2001) çalışmasında bireylerin yaratıcı yeteneklerinin yaş ile bir ilişkisi olmadığını ancak yaratıcılık seviyesinin gençlerde daha yüksek, 45 yaş ve üzerinde daha düşük olduğu belirlenmiştir.²⁵ Çalışmamızda bireylerin yaratıcı yeteneklerinin yaş ile bir ilişkisinin olmadığı sonucu Ortatepe'nin çalışmasıyla örtüşmektedir. Gültaş'ın (2009) çalışmasında ise hemşirelerde yaratıcılık 44 yaş ve üstü yaş grubunda en üst düzeye çıkmaktadır, 20-25 yaş grubu arasında ise alt sınırdan anlamlı bir fark bulunmuştur. Bu sonuçlar açısından incelendiğinde Gültaş'ın çalışmasıyla bizim çalışmamız benzerlik göstermektedir.¹³

Araştırmaya katılan öğrencilerin %67,1'nin kadın, öğrencilerin %32,9'unun da erkek

olduğu görülmektedir. Bu dağılım ile bireysel yenilikçilik ölçeğinde, hemşirelik öğrencilerinin yaratıcılıklarının cinsiyete göre istatistiki açıdan anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Çoban'ın (1999) çalışmasında yöneticilerin yaratıcılıklarının cinsiyete göre herhangi bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu açıdan çalışmamız Çoban'ın çalışmasıyla paralellik göstermektedir.²⁶ Yolcu'nun (2001) çalışmasında cinsiyet açısından bakıldığında "Resimsel Yaratıcılık" düzeyi bakımından solyanlı kız ve erkek denekler arasında herhangi bir anlamlı fark yoktur. Çalışmamız Yolcu'nun çalışmasıyla paralellik göstermektedir.²⁷ Gültaş'ın (2009) çalışmasında ise kadın ve erkek hemşireler arasında hiçbir ölçekte istatistikî açıdan anlamlı düzeyde bir fark bulunmamaktadır. Bizim çalışmamızda bu yönden Gültaş'ın çalışması ile paralellik göstermektedir. Yazdanpanah ve Siamian'nın (2014) yaptıkları çalışmada cinsiyet açısından yaş arttıkça erkeklerde yaratıcılığın arttığı ileri sürülmüştür. Bu anlamda bu sonuç bizim çalışmamızla ters düşmektedir. Bu sonucun cinsiyet dağılımının eşit olmamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.²⁸

Yaptığımız çalışmada farklı gelir düzeylerine sahip öğrenciler arasında yaratıcılık becerileri yönünden bakıldığında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Gültaş'ın (2009) yaptığı çalışmada da farklı ekonomik düzeylerdeki hemşireler arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.¹³

Çalışmamızda bireysel yenilikçilik ölçeği ile farklı bölgelerde yaşayan öğrencilerin yaratıcılık düzeyleri değerlendirildiğinde anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Yenilikçilik öğrenilebilir bir disiplindir ve girişimcilik eğitimi girişimcilik beceri, nitelik ve davranışlarını geliştirmeye katkı sağlar.²⁹ Bu nedenle girişimcilik eğitimlerinin üniversite müfredat programlarına eklenmesi, girişimcilik eğitim ve sertifika

programlarının yaygınlaştırılmasının yararlı olacağı düşünülmektedir.³⁰

Ertuğ ve Kaya'nın (2016) yaptığı çalışmada öğrencilerin büyük çoğunlukla

sorgulayıcılar çıkarken bizim çalışmamızda öğrencilerin büyük oranda gelenekçiler grubuna girdiği ortaya çıkmıştır.³¹

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmaya katılan öğrencilerin büyük oranda gelenekçiler grubuna girdiği saptanmış olup bu sonuçlar doğrultusunda yaratıcılıkla ilgili eğitim programlarına gereksinim olduğu düşünülmektedir. Girişimcilik öğrenilebilir bir disiplindir. Hemşirelik müfredatında yaratıcılık prensiplerinin sağlık problemlerinin çözümünde kullanımı açısından bu derse yer verilmesi, yaratıcı hemşire girişimcilerin yetiştirilmesinin yanı sıra sağlık problemlerinin erken dönemde fark edilmesi ve etkin bakım yaklaşımlarının uygulanmasına da olanak sağlayacaktır.

Sonuç olarak; yaratıcılık dersi hemşirelik öğrencilerinin kendi mesleki yaşantılarını yönlendirmelerini ve disiplinler arası sağlık hizmeti sunumları geliştirmelerini

sağlayacaktır. Aynı zamanda bu dersin sağlık problemlerinin çözümünde önemli rol oynayacağı düşünülmektedir. Bu sonuçlar açısından bakıldığında;

Bu tür çalışmaların 17-25 yaş grubu çalışan ve çalışmayan bireyler arasında yapılarak bu grupta yaratıcılığın ortaya çıkmasını sağlayan etkenlerin neler olabileceğini içeren çalışmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca yaratıcı düşünce becerisinin hangi meslek gruplarında daha ön planda olduğunu belirlemeye yönelik çalışmaların planlanması ve bu tür çalışmaların eşit sayıda farklı cinsiyetten bireylerin katılımıyla daha büyük evrende yapılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Cam, M.O., & Oztürk, T. E. (2015). Yaratıcılık. Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi 31 (2), 78-85.31 (2), 78-85.
2. Türk Dil Kurumu (2017, Ağustos). http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&aramts&guid=TDK.GTS.594904db831de9.70527294.
3. Vexliard, A.Yaratıcılık Teorileri Ve Eğitim. (Erişim Tarihi: 20 Haziran 2017), <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/34/964/11878.pdf>.
4. Tiryaki, Ş. H., Taşkın, Y. F., Paşlı G.E. (2013). Hemşirelikte Yaratıcılık . Akademik Bakış Dergisi, 38.
5. Emir, S. (2001) Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Düşünmenin Erişime ve Kalıcılığa Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
6. Cam, M.O., Oztürk T.E. (2015) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde Yaratıcılık. Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde Yaratıcılık 6(2), 100-103.
7. Cam, M.O., Oztürk T. E., Büyükbayram A. (2014) Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliğinde Dayanıklılık ve Yaratıcılık. Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 5(3), 160-163.
8. Kaya, B. (2008) Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Düşünmeye Uygun Sınıf Ortamı Yaratma ile İlgili Öz-Yeterlik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi 12(3), 107-122.
9. Şimşek, B.K. Yaratıcılık özgürlüktür. Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Tic. Ltd. ŞTİ, 2012.
10. Dolgun, G. Erdoğan, S. (2012) Hemşirelikte Yaratıcılık Eleştirel Düşünme Ve Bulgularının Yorumlanması. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 15:3 223-227.
11. Gökdoğan, F. (2003). Hemşirelik Eğitiminde Yaratıcılık . AİBÜ Eğitim Fakültesi Dergisi 3 (1), 35-39.
12. Gülyurdu, T. (1997). Ezbersiz Eğitim. Bilim ve Teknik Dergisi 357: 94-95.
13. Gültaş, K. (2009). "Yönetici Hemşirelerin Yaratıcılık Düzeyleri ve Liderlik Tarzlarının Belirlenmesi". Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
14. Hurt, H.T., Joseph, K., Cook C.D .Scales For The Measurement Of Innovativeness. Human Communication Research 1977; 4:58-65.
15. Sarıoğlu, A. (2014) Bireysel Yenilikçilik Ölçeğinin Hemşirelikte Geçerlilik ve Güvenilirliği. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.
16. Çetinkaya Bozkurt, Ö., Kalkan, A., Koyuncu, O. & Alparslan, A.M. (2012). Türkiye'de girişimciliğin gelişimi: girişimciler üzerine nitel bir araştırma. Journal of Süleyman Demirel University Institute of Social Sciences 1(15), 229-247.

17. Akçakanat, T., Mücevher, M.H. & Çarıkcı, İ.H. (2014). Sözel, sayısal, eşit ağırlık bölümlerinde okuyan üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: SDÜ örneği. AKÜ İİBF Dergisi, 16 (2), 137-154.
18. Çalışkan Maya, İ., Uzman E. & Işık, H. (2012). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin farklı kaynaklardan aldıkları sosyal desteğin yordanması. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 7 (1), 2348.
19. Gemlik, N. & Kırac, R. (2013). Sağlık yönetimi öğrencilerinin girişimcilik özellikleri üzerine bir araştırma. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergi si 3 (1), 163-170.
20. Pan, V.L. & Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. NWSA- Education Science, 10 (2), 125-138
21. Uluyol, O. (2013). Öğrencilerin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi: Gölbaşı meslek yüksekokulu. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 6 (15), 349-372.
22. Yıldız, S. & Kapu, H. (2012). Üniversite öğrencilerinin bireysel değerleri ile girişimcilik eğilimleri arasındaki ilişki: Kafkas Üniversitesinde bir araştırma. KAÜ - İİBF Dergisi , 3 (3), 39-66.
23. Yılmaz, E. & Sünbül, AM. (2009). Üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeğinin geliştirilmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi 21 (1),195-203
24. Ciftci, Y. (2002) İlköğretim Okulu Yöneticilerinin Yaratıcılık Düzeyleri ile Liderlik Tarzları Arasındaki İlişki Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2002.
25. Ortatepe, K.A. (2001) Yaratıcılık ve Buluş Yönetimi Banka Sektöründe Bir Uygulama Yaratıcılık ve Buluş Yönetimi Banka Sektöründe Bir Uygulama. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
26. Cömert, Ç.S. (1999) Yöneticilerin Yaratıcılık Düzeyleri ile Liderlik Tarzları Arasındaki İlişki İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 1999.
27. Yolcu, E. (2001) Solyanlı Çocuklarda Sanatsal Yaratıcılık (12-15 Yaş Grubu Çocuklar Üzerinde Bir İnceleme) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2001.
28. Yazdanpanah, N. A, Siamian, H.The Effects Of Problem-Solving Teaching On Creative Thinking Among District 2 High School Students İn Sari City. Mater Sociamed. 2014; 26 (6): 360-36
29. Uluköy, M., Demireli, C. & Kahya, V. (2013). Kosgeb girişimcilik kursuna katılan katılımcıların girişimcilik profiline yönelik bir alan araştırması. Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 8 (2), 79-96.
30. Dolu, Ç.İ., Temuçin E.D., Özkan, H.A (2016). Hemşirelik öğrencilerinin girişimcilik düzeyleri ile bazı ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi JED / GKD 11:2 293-315.
31. Ertuğ, N. Kaya, H. (2017) Hemşirelik Öğrencilerinin Bireysel Yenilikçilik Profilleri ve Yenilikçiliğin Önündeki Engellerin İncelenmesi, Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi 2017;14 (3), 192-197.